

Bilgi Yönetimi Dergisi

Cilt: 5 Sayı: 2 Yıl:2022

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/by>

Hakemli Makaleler Araştırma Makalesi

Makale Bilgisi

Gönderildiği tarih: 11.08.2022
Kabul tarihi: 24.11.2022
Erken görünüm: 14.12.2022
Yayınlanma tarihi: 30.12.2022

Article Info

Date submitted: 11.08.2022
Date accepted: 24.11.2022
Date early view: 14.12.2022
Date published: 30.12.2022

Anahtar Sözcükler

*Kataloglama, Sınıflama,
Kataloglama Etiği*

Keywords

*Cataloguing, Classification,
Cataloging Ethics*

DOI Numarası

10.33721/by.1060843

ORCID

0000-0002-0666-4436

Bilginin Düzenlenmesinde Kataloglama Etiği: İlkeler ve Sorunlar

Cataloging Ethics in Organizing Information: Principles and Issues

Burak BEYGİRCİ

Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi
Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi,
burakbeygirci@gmail.com

Öz

Kataloglama, genellikle bu konuda eğitim almış kütüphaneciler tarafından koleksiyon içerisindeki bilgi kaynaklarının bibliyografik nitelendirme alanlarının tanımlanması, konu başlıklarının verilmesi ve bu başlıklara yönelik sınıflama numaralarının oluşturulması şeklinde organizasyonunun yapılmasıdır. Bu organizasyona yönelik işlemlerin yürütülmesi de her meslek ve iş grubunda olduğu gibi birtakım etik ilkeler dahilinde yapılmalıdır. Kataloglama etiği, kütüphanecilik etiğinin ayrı bir alt disiplini oluşturmaktadır. Ayrıca kataloglama etiği, kullanıcıların bilgi gereksinimlerine hizmet etme ve bilgi kaynaklarına erişim sağlama temel değerlerine dayanmaktadır. Bu çalışmada; kataloglama etiği kavramının bilimsel bakış açısı ile ele alınması amaçlanmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda, kataloglama etik ilkelerinin neler olduğu ve kataloglama işlemlerinde katalogcuların nasıl davranması gerektiği belirtilmiştir. Diğer yandan kataloglama uygulamalarından örnekler verilerek etik ilkelerin uygulanmasında karşılaşılabilecek zorluklar ortaya konmuştur. Betimleme yönteminin kullanıldığı çalışmada, etik, mesleki etik ve kütüphanecilik etiği kavramları tanımlanmış, kataloglama etik ilkelerinin literatürde nasıl ele alındığı karşılaştırmalı olarak sunulmuş ve katalogcuların nelere dikkat etmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Çalışmanın amacına uygun olarak Ulusal Toplu Katalog (TO-KAT) üzerinden çeşitli katalog kayıtları incelenmiştir. Yapılan incelemelere göre aynı esere ilişkin katalog kayıtlarında özellikle farklı ve tutarsız konu başlıklarının kullanımı, farklı sınıflama numarasının verilmesi ve aynı kütüphane tarafından aynı esere ilişkin farklı katalog kayıtlarının oluşturulması gibi bulgular elde edilmiştir. Kataloglama etiği ve RDA kataloglama standartlarının ilişkisini temel alan ve literatüre dayalı yapılan bu çalışmada, elde edilen bilgiler doğrultusunda kataloglamada etik ihlallerden kaçınmak için önerilerde bulunulmuştur. Uluslararası literatürde kataloglamada ve sınıflamada etik yaklaşım konusunda pek çok çalışma bulunmaktadır. Fakat yerel literatür incelendiğinde kataloglama ve sınıflamada mesleki etik özelinde sınırlı sayıda çalışma olduğu tespit edilmiştir. Bu açıdan yapılan araştırma, özgün ve yerel literatürde konuyu tartışması açısından özgün bir çalışmadır.

Abstract

Cataloguing is the organization of the information resources in the collection, usually by trained librarians, in the bibliographic characterization fields, giving the subject titles and assigning the classification number for these titles. The execution of the procedures for this organization should be done within some ethical frameworks, as in every profession and business group. Cataloguing ethics constitutes a separate sub-discipline of librarianship ethics. In addition, cataloguing ethics is based on the core values of serving users' information needs and providing access to information resources. In this study; It is aimed to deal with the concept of cataloguing ethics from a scientific point of view.

In line with the purpose of the study, it is stated what the ethical principles of cataloguing are and how cataloguers should behave in cataloguing processes. In particular, it has been tried to raise awareness on this issue by mentioning the difficulties encountered in the implementation of ethical principles and by giving examples from cataloguing practices. In the research, in which the descriptive method, one of the scientific research methods, was used, the concepts of ethics, professional ethics and librarianship ethics were defined, how the ethical principles of cataloguing were handled in the literature were presented comparatively, and what cataloguers should pay attention to was emphasized. Various catalogue records were examined through the National Collective Catalogue (TO-KAT) for the study. According to the examinations, findings such as the use of different and inconsistent subject headings in the catalogue records of the same work, the use of different classification numbers, and the creation of different catalogue records for the same work by the same library were obtained. In this study, which is based on the relationship between cataloguing ethics and RDA cataloguing standards and based on the literature, suggestions were made to avoid ethical violations in cataloguing in line with the information obtained. Many studies on ethical rules in cataloguing and classification in the international literature. However, when the local literature is examined, it has been determined that there are a limited number of studies on professional, ethical rules in cataloguing and classification. In this respect, the research is an important study discussing the issue in the original and local literature.

1. Giriş

Yazının icadıyla birlikte var olan bilginin çeşitli ortamlarda kayıt altına alınması zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Çeşitli zaman dilimlerinden günümüze farklı formlara (kil tablet, papirüs, parşömen, kağıt, elektronik ortam) kaydedilmiş bilginin saklanması ve gelecek kuşaklara aktarılması da kütüphanelerin ve/veya bilgi merkezlerinin doğal olarak kurulmasını olanaklı kılmıştır. Kütüphane ve/veya bilgi merkezlerine depolanmış bilginin gereksinim duyan kullanıcıya aktarılması bilgi erişim kavramını doğurmuştur. Bilgiye erişim de kayıtlı bilginin belirli bir formatta organizasyonu ile mümkün olmaktadır. Burada organizasyondan kasıt temelde bilgi kaynaklarının sınıflandırılması, konu başlıklarının verilmesi, eser adı ve yazar adının tanımlanmasını da içeren bibliyografik kayıtların oluşturulmasıdır.

Kütüphaneler ve bilgi merkezleri, koleksiyonlarını nicelik ve nitelik yönünden geliştirmek ve koleksiyonlarında bulunan kaynaklarını bilgi gereksinimi duyan kullanıcılara ulaştırmak için çeşitli iş ve işlemleri yürütmektedir. Bu iş ve işlemlerin temelini de bilgi kaynaklarına yönelik kataloglama ve sınıflama oluşturmaktadır. Kataloglama ve sınıflama işlemleri kütüphanelerde kütüphanecilik eğitimi almış kütüphaneciler tarafından kendi bilgi birikimleri ve tecrübelerine, kataloglama politikalarına ve uluslararası kataloglama kurallarına/standartlarına dayalı bir şekilde yürütülebilmektedir. Her meslek ve yapılan işte olduğu gibi kataloglama ve sınıflama işlemleri de etik ilkelere bağlı bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Özellikle Türkiye’de kataloglama ve sınıflama işlemlerine ilişkin özel olarak belirlenmiş etik bir çerçeve ve ilkeler bulunmamaktadır.

Yerli literatür incelendiğinde konuyla ilgili olarak çok az çalışmanın yer aldığı dikkat çekmiştir. Genel bağlamda, Yılmaz (2009), “Bilgi ve Belge Yönetiminde (Kütüphanecilikte) Etik: Kuramsal Bir Yaklaşım” başlıklı sempozyum bildirisinde, sansürcü bir niyetle yanlış sınıflama numarası verilmesi, kataloglamanın bilinçlice geciktirilmesi ve toplu kataloglara katkıda bulunulmaması konularının kataloglama ve sınıflamada etik sorunlar olabileceğini ifade etmiştir. Özel bağlamda ise Aslan’ın (2014), “Katalog Kayıtları için Konu Başlığı Seçiminde Etik İlkeler: Bir Vaka Çalışması” başlıklı sempozyum bildirisinde, “kaynaklara konu başlığı verilirken uyulması gereken etik kurallar açısından; ülkemizde kısaca tehcir olarak anılırken bazı çevrelerin Ermeni soykırımını dedikleri trajik 1915 olayları konusundaki konu başlıklarının kullanımını kapsayan bir vaka çalışması” hipoteziyle kataloglama ve sınıflamanın temel bileşenlerinden olan konu başlıklarının seçimindeki etik ilkelere dikkat çekilmiştir. Diğer yandan Şeşen’in (2020) “Kütüphanecilerin Mesleki Etik İlkelerine Bakış Açuları Üzerine Bir Araştırma: Ankara Üniversitesi Kütüphaneleri Örneği” başlıklı makalesinde Türkiye’de kataloglama etiği üzerine çalışmalar yapılması gerektiği yönünde öneride bulunulmuştur. Bir diğer çalışma olan Özdemir’in (2017) “Üniversite Kütüphanelerindeki Personelin Etik Algı ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma” ve Kızılöz’ün (2017) “Ankara’daki Üniversite Kütüphanecilerinin Mesleki Etik Konusundaki Bilinç ve Yaklaşımları Üzerine Bir Değerlendirme” başlıklı yüksek lisans tezlerinde yüzeysel olarak kataloglama ve sınıflamaya ilişkin etik değerlerden bahsedilmektedir.

Yabancı literatürde ise bu konuyla ilgili pek çok çalışmaya yer verildiği görülmüştür. Bair’in (2005) “Toward a Code of Ethics for Cataloging” başlıklı makalesinde, Amerikan Kütüphaneciler

Derneği'nin (American Library Association-ALA) 1938 yılında yayınladığı kütüphanecilik etik ilkelerinin çok genel ele alındığını, kataloglama etiğinin spesifik olarak ilkelere gereksinim duyulduğu görüşüyle çalışmasının sonunda 10 maddelik kataloglama etiği ilkeleri önerilmiştir. Hoffman'ın (2009) "Meeting Users' Needs in Cataloging: What is the Right Thing to Do?" başlıklı makalesinde ise, uluslararası kataloglama standartlarının kullanıcı odaklı olmadığı, kullanıcıların bilgi gereksinimlerinin arka planda tutularak hazırlandığı görüşüyle birlikte kataloglamanın yerel kullanıcılara odaklanarak bu kullanıcıların bilgi gereksinimleri özelinde organizasyonun yapılması gerektiği ileri sürülmüştür. Ridi (2012), "Ethical Values for Knowledge Organization" başlıklı makalesinde, etik değerlerden olan entelektüel özgürlük, profesyonellik ve sosyal sorumluluğun bilginin organizasyonundaki kullanımını 3 farklı yazarın bu konudaki çalışmalarını inceleyerek karşılaştırmalı bir şekilde ele almıştır. Martin (2021), "Records, Responsibility, and Power: An Overview of Cataloging Ethics" başlıklı çalışmada ise, kataloglama etiği konusunun tarihsel gelişimini, mevcut durumunu, güncel sorunların neler olduğunu etik çerçevede değerlendirerek kavramsal bakış açısıyla ele almıştır.

Bu çalışma, "kataloglama ve sınıflama işlemlerinde etik ilkeler bulunmaktadır ve bu ilkeler göz ardı edilebilmektedir" hipotezine dayalı olarak oluşturulmuştur. Bu bağlamda literatürde tanımlanan kataloglama etik ilkelerine çalışmada yer verilmiş ve uygulamadan örneklerle desteklenmiştir. Uygulamadan örnekler verilebilmesi için Toplu Katalogda (TO-KAT) yer alan 500 katalog kaydı incelenmiştir. Katalog kayıtları incelenirken Bair'in 2005 yılında yayınladığı 10 maddelik kataloglama etik ilkeleri ve Kataloglama Etiği Yürütme Komitesi tarafından 2021 yılında "Kataloglama Etik Kuralları" başlığıyla yayımlanan ilkeler göz önünde bulundurulmuştur. Yayımlanan kuralların maddeleri çalışmanın ilerleyen bölümlerinde yer almaktadır. Çalışmada örnek olarak verilen katalog kayıtları, kataloglama etik ilkelerine uygun olmadığı düşünülen kayıtlar arasından rastgele seçilmiştir. Kayıtların seçiminde herhangi bir kütüphane veya yıl sınırlaması uygulanmamıştır. Diğer yandan etik ilkelerin uygulanmasında karşılaşılabilecek zorluklar tanımlanmıştır. Ayrıca kullanıcı merkezli bakış açısıyla ortaya konmuş olan Kaynak Tanımla ve Erişim (Resource Description and Access-RDA) standardının kataloglama etiğiyle ilişkisine yer verilen çalışmanın son bölümünde de elde edilen bilgiler doğrultusunda kataloglamada etik ihlallerden kaçınmak için önerilerde bulunulmuştur.

2. Etik ve Mesleki Etik

Etik, insanların kurduğu bireysel ve toplumsal ilişkilerin temelini oluşturan değerleri, normları, kuralları, doğru-yanlış ya da iyi-kötü gibi ahlaksal açıdan araştıran bir felsefe disiplini (İnal, 1996: 43). Bireyler tarafından neyin iyi-kötü veya neyin doğru-yanlış olduğu subjektif olarak değerlendirilebilmektedir. Bu karmaşanın ortadan kalkması için genel ilkeler koymak da etiğin görevlerindedir (Aydın, 2021: 6).

Etik kavramı genellikle, töresel, ahlaksal davranış ve tutumlar, ahlaksal bir bilince göre yaşama alışkanlığını ifade eder. Toplumsal açıdan, insanlık tarihinin başlangıç dönemlerinde esas olarak yaşama alışkanlığına uygun olana, hayatın vazgeçilmez gereklerinin belirlediği töre ve adetlere, kısacası insanların birbirleriyle kurdukları pratik hayata düğümlenmiş olan davranış ve tutumlardır (Atayman, 2006).

Türk Dil Kurumu (TDK) güncel Türkçe sözlüğü etiği, meslekler bağlamında ele alarak; "töre bilimi, ahlak, ahlakla ilgili, çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü" olarak tanımlamaktadır (TDK, 2021a). Bu tanımdan yola çıkarak, her meslek grubunun kendi faaliyet alanlarına göre birtakım sınırlılıklar çizerek bireylerin uyması gereken mesleki etik ilkelerini belirlemesi beklenmektedir.

Meslek etiği kavramını tanımlamadan önce, meslek kavramının ortaya konulması gerekmektedir. Çünkü herhangi bir işin meslek olarak sayılabilmesi için, uğraş alanının etik değer ve ilkelere de içinde yer vermesi gerekmektedir. Bir meslek elemanının bilgi, beceri ve doğru iş alışkanlıklarına sahip olması beklenmektedir. Bir uğraşın meslek sayılabilmesi için aşağıdaki unsurları taşıması gerekir (Aydın, 2021: 86-87):

- Bir meslek dalı toplumun kaçınılmaz olan gereksinimini karşılar.

- Meslek kişinin sadece kendi doyumunu için değil aynı zamanda başkalarının yararı için de yaptığı bir uğraştır.
- Meslek, sistemli bir eğitimle kazanılmış özel bilgi ve becerilere dayalıdır.
- Meslek dalları araştırma ve deneylerle geliştirilerek zamanla kendine özgü tekniklere sahip olurlar.
- Meslekler kazanç elde etmek için yapılan uğraşlardır.
- Meslek olarak kabul edilecek bütün uğraş alanlarının kendine özgü değer ve etik ilkeleri vardır.

Diğer bir tanımda ise meslek, “akademik bir eğitim süreci sonunda elde edilen bilgi ve becerilere dayanan, zaman içinde geliştirilmiş teknikler içeren, etik kurallar ve standartlara bağlı biçimde sürdürülen, mesleği icra edenlerin bu etik kural ve standartlara bağlı kalmaması durumunda çeşitli yaptırımlarla cezalandırıldığı, ana amacı toplumdaki ihtiyacın karşılanmasına yönelik biçimde gereksinimlerin giderilmesi amacıyla hizmet etmek olan, kimsenin geçimini sağlamak amacıyla yapmakta olduğu profesyonel uğraştır” şeklinde kapsamlı olarak ifade edilmiştir (Bayar, 2006: 16). Meslek ile iş terimlerini de birbirine karıştırmamak gerekir. Bir kişinin mesleği olabilmesi için o alanla ilgili olarak eğitim yoluyla donanıma sahip olması, kendini geliştirmesi ve sahip olduğu bilgi birikimini toplumun yararına kullanması gerekmektedir. İşte ise kişi hayatını idame ettirebilmek için becerilerini uygulama yoluyla kullanması durumundadır.

Meslek etiği, özellikle doğrudan doğruya insanla ilgili mesleklerde uyulması gereken davranış ilkeleri olarak tanımlanabilir. Meslek etiğinin en önemli yanlarından biri, dünyanın neresinde olursa olsun aynı meslekte çalışan bireylerin bu davranış ilkelerine uygun davranmalarının gerekli olmasıdır (Kuçuradi, 1988: 21). Mesleki etik, “bir mesleği icra ederken insanın değerini korumak adına etik açıdan genel olarak yapılması ve yapılmaması gerekenlere ilişkin ilke, norm, kural ve değer yargılarıdır” (Yetişken, 2005: 73; Yılmaz, 2009: 2). Diğer bir tanımda ise meslek etiği, herhangi bir meslek grubu içerisindeki üyelerin davranışlarını sınırlayan, yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslek dışına iten, meslek içi rekabeti düzenleyerek hizmet kalitesini artıran ve mesleğe ilişkin ideallerin oluşmasını sağlayan ilkeler bütünü olarak ifade edilmektedir (Aydın, 2021: 4).

Mesleki etikte, meslek grubu içerisinde yer alan her çalışanın hem meslektaşlarına hem de yöneticilerine karşı sorumluluğu bulunmaktadır. Aynı zamanda yöneticilerin de çalışanlarına karşı aynı sorumluluğu bulunmaktadır. Diğer yandan ister çalışan ister yönetici olsun kendi meslek gruplarıyla ilişkili müşterilere/kullanıcılara karşı da etik ilkeler bağlamında sorumlulukları bulunmaktadır. Hangi meslek grubunda olursa olsun bu sorumlulukların temel ilkelerini, doğru davranış biçimlerini uygulamak ile dürüst, adil ve tarafsız davranmak oluşturmaktadır.

2.1. Kütüphanecilik Etiği

Bir mesleği meslek yapan etik ilkelerinin oluşudur. Kütüphaneciliğin de bir meslek olarak kendine özgü etik ilkeleri bulunmaktadır.

Kütüphanecilik, “bireylerin çeşitli nedenlerle gereksinim duydukları her türden bilginin (enformasyonun) elde edilmesi, belirli teknik ve yöntemlerle düzenlenmesi, korunması ve basılı, elektronik vb. ortamlarda erişime sunulması ile ilgili ilke, teknik ve yöntemler üzerine çalışan ve bunları uygulamaya aktaran bir bilgi ve meslek alanıdır” olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2009: 395). Kütüphanecilik etiği tanımlanırken ve kapsamı belirlenirken, “kullanıcıların bilgi taleplerinin karşılanmasından, düşünce özgürlüğünün savunulmasına, kişisel bilgilerinin gizliliğinin sağlanmasından, telif haklarının korunmasına kadar birçok konunun ele alınma zorunluluğu bulunmaktadır” (Toplu, 2007: 191).

Bu bağlamda kütüphanecilik etiği, birey veya toplumun gereksinim duyduğu bilgilere erişirme temelinde ilke, kural ve normlara dayanak oluşturulan değerlerdir. Kütüphaneciler bu çerçevede (IFLA, 2012);

- Bilgi erişimde kullanıcılara fırsat eşitliği sunmak,
- Birey ve topluma karşı sorumluluk hissederek var olan bilgilerin kolayca erişilebilir şekilde organizasyonunu sağlamak,

- Kütüphaneci-kullanıcı ilişkisi arasındaki gizliliği ve şeffaflığı gözetmek,
- Telif haklarına saygılı davranmakla birlikte bilgiye erişimdeki gereksiz engellemelere karşı çıkmak,
- Her türden kullanıcıya tarafsız ve eşit davranmak,
- Koleksiyon geliştirmede önyargılı davranmamak ve kişisel çıkarları ön planda tutmamak, kendini mesleki anlamda sürekli geliştirmek,
- Meslektaşlarıyla saygı ve dürüstlük çerçevesinde ilişkileri yürütmek,

Konularındaki etik ilkelere uyararak ve bu ilkelere sahip olarak mesleklerini icra etmeleri gerekmektedir.

2.1.1. Kataloqlama Etiği

Kataloqlama, genellikle bu konuda eğitim almış bir kütüphaneci tarafından gerçekleştirilen; bibliyografik alanların giriş, uygun konu başlıkları ve sınıflama numarasının verilmesi ve rafa gönderilmek ve kullanıcıya sunulmak üzere bilgi kaynağının bibliyografik kaydının hazırlanması süreci olarak tanımlanmaktadır (Reitz, 2004: C). Kataloqlama, kütüphane ve bilgi merkezleri bünyesinde yer alan bilgi kaynaklarının organizasyonu ve bilgi gereksinimi duyan kullanıcıların erişimine açılması konusunda köprü görevini üstlenmektedir. (Beygirci, 2020: 15).

Kütüphanecilik, özü gereği hizmet etme esasına dayalı bir meslektir. Profesyonel kütüphanecilerin rolü ve görevleri, kütüphane kullanıcılarının bilgi gereksinimlerinin karşılanmasına yönelik hizmet etme yükümlülüklerine dayanmaktadır. Bir kütüphane içerisinde kilit noktalara genellikle danışma hizmetleri veya teknik hizmetler konumlandırılmaktadır. Bu hizmetlerde görev yapan kütüphanecilere büyük bir etik sorumluluk duygusu yüklenmektedir (Ferris, 2008: 173). Aslında Mason'un (1996) etik tanımı, profesyonel kütüphanecinin rolünü de tanımlamak için referans oluşturabilir: Etik, belirli bir standardın üstünde kişisel sorumluluğu tanımlayan kişisel tutum ve etik davranışla ilgilidir. Etik davranmak, yanıt verme, adalet, verimlilik, uzmanlık, hizmet ve güvenlik ilkelerine dayalı kararlar almak anlamına gelmektedir (Mason, 1996; Ferris, 2008).

Katalogcular, bir bütün olarak genel anlamda kütüphanecilik etik ilkelerine bağlı olarak çalışmalarını sürdürmektedir. Ancak kataloqlama işlemlerinde konu başlığı verme, sınıflama numarası atama, temel erişim uçlarının girişi gibi uzmanlık gerektiren alanların doğası gereği genel mesleki etik ilkelerinin dışında karar verme süreçlerini daha çok özel etik ilkelere dayandırarak yürütmek durumunda kalabilirler. Uzmanlık alanlarıyla ilgili bu etik "kataloqlama etiği" olarak tanımlanabilir. Kataloqlama Etiği Yürütme Komitesi (Cataloging Ethics Steering Committee), kataloqlama etiğini "kataloqlama veya üst veri pozisyonlarında çalışanlar için bilinçli bir karar verme çerçevesi sağlayan ilkeler ve değerler" olarak tanımlamaktadır (Cataloging Ethics Steering Committee, 2019). Kataloqlama etiği temelde, bilgi arayan kullanıcılar ile bu bilgileri oluşturanlar arasında katalogcunun hangi rolde olacağı sorusuna cevap aramaktadır.

İnsanlar karar alma süreçlerinde etik davranmalıdır. Kataloqlama işlemleri de etiğe dayalı olarak gerçekleşmelidir. En yaygın olarak, konu ana ve alt başlıkları seçme, katalog kaydına hangi notların ekleneceğini belirleme ve hangi ve sınıflandırmanın numarasının verileceğini belirleme gibi karar almayı gerektirecek durumları içerir. Sistematik olarak hangi sınıflandırma sisteminin ve konu başlığı listesinin kullanılacağı ile bibliyografik yardımcı yazılımın seçimi gibi kararlar da alınmalıdır. Kataloqlamanın güçlü olması açısından her kararın etik bir etkisi vardır ve bu etkiler önemlidir. (Martin, 2021: 281).

Kataloqlama genellikle iki kısımda gerçekleştirilir: bilgi kaynağı hakkında başlık, yazar, yayıncı vb. gibi temel tanımlayıcı bilgilerin girişinden oluşan tanımlayıcı kataloqlama ve bilgi kaynağına ilişkin konu başlıklarının ve bir sınıflandırma numarasının verilmesinden oluşan konu kataloqlaması. Her iki tür kataloqlama için de katalogcunun yargısı -profesyonel deneyimin kataloqlama kararlarına uygulanması olarak kabul edilir- (Diao, 2018: 300), bir katalog kaydı oluştururken alınan kararları etkiler ve bu kararlar, kullanıcıların kayıtlı bilgiyi bulup bulamayacağını etkiler. Katalogcular, bilerek veya bilmeyerek, tanımlayıcı katalog için yaptıkları seçimler ile belirledikleri veya vermedikleri konu

başlıkları ve sınıflandırma numarası yoluyla bilgi kaynaklarını gizleyebilir veya erişilebilir kılabilir (Martin, 2021: 282). Gereksinim duyulan bilginin bulunup bulunamayacağını belirleme becerisi katalogcunun elindeki güç olarak açıklanabilir. Bu gücün kullanılması da katalogcunun etik sorumluluğa dayalı gerçekleştirilmesi gereken bir eylemdir.

Amerikan Kütüphaneciler Derneği (ALA) tarafından yayınlanan etik ilkeler incelendiğinde kataloglama etiği açısından doğrudan olmasa da dolaylı olarak 2 maddenin bağlantılı olduğu belirlenmektedir (Shoemaker, 2015: 355). İlki, sekiz maddeden oluşan ilkelerin ikincisi olan “fikri özgürlüklerin desteklenmesi ve kütüphane kaynaklarının sansürlenmesine karşı çıkılması” maddesidir. Burada katalog açısından anlaşılması gereken, bilgi kaynakların kataloglanmasında adil ve tarafsız erişim sağlama konusunda katalogcuların sorumlu davranmasıdır. Diğeri ise yedinci maddede yer alan “kullanıcılara bilgi kaynaklarının erişimi sağlanmasında, kütüphanecilerin kişisel düşüncelerle hareket etmesinin önüne geçmek” ifadesidir. Burada da kataloglama açısından anlaşılması gereken uluslararası kataloglama standartlarının ve sınıflama sistemlerinin çizmiş olduğu çerçevenin dışına çıkılmayarak profesyonel davranılmaktır.

Uluslararası Kütüphane Dernekleri Federasyonu’nun (International Federation of Library Associations and Institutions-IFLA) tarafından yayınlanan etik ilkelere bakıldığında yine kataloglama için dolaylı olarak maddelerin yer aldığı görülmektedir. “Bilgiye erişim” başlığı altında yer alan “kütüphaneciler ve diğer bilişim çalışanları, devletler, hükümetler, dini ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla bilgiye ve fikirlere erişimi sansür yoluyla engelleyen yaptırımları reddeder” maddesi, “bireyler ve topluma karşı sorumluluklar” başlığı altında yer alan “kütüphaneciler ve diğer bilişim çalışanları, içeriği kullanıcıların ihtiyacı olan bilgilere kolayca erişebileceği şekilde düzenlemeli ve kullanıcıların bilgi arama sürecine yardımcı ve destek olmalıdır” ve “tarafsızlık-dürüstlük ve profesyonel beceriler” başlığı altında yer alan “kütüphaneciler ve diğer bilişim çalışanları, bilginin seçimi, sağlanması, dağılımı ve organizasyonu gibi hizmetler için yönergelerini oluşturmalıdır” maddesi IFLA’nın kataloglama ve sınıflama etiğine dolaylı olarak atıfta bulunduğu ilkeri olmuştur (IFLA, 2012).

Türk Kütüphaneciler Derneği (TKD) tarafından yayınlanan ve bilgi hizmetleri alanında çalışanların uyması gereken norm, kural ve davranışları belirleyen mesleki etik ilkeleri arasında kataloglama veya bilginin organizasyonu özelinde bir ilkenin bulunmadığı, “doğru yeterli bilgiyi zamanında sunarak, görevini mesleğe değer katacak biçimde gerçekleştirirler” ilkesiyle dolaylı olarak ele aldığı dikkat çekmiştir (TKD, 2010). Ayrıca TKD Düşünce Özgürlüğü Grubu tarafından hazırlanıp Genel Yönetim Kurulu tarafından da 2008 yılında kabul edilerek yürürlüğe giren *Düşünce Özgürlüğü Bildirgesi*’nin 5. Maddesinde “Bilgi merkezi çalışanları, teknik işlemler ve kullanıcı hizmetlerinde sansür olarak kabul edilen, bilgi kaynaklarına erişimi engelleyici veya kısıtlayıcı davranış ve uygulamalardan kaçınırlar” ifadesi yer almaktadır. Bu maddeyle kataloglama işlemlerinin bilinçli olarak geciktirilmesi, yanlış konu başlığı ve yer numarası verilmesi ile yanlış rafla konmasının sansür olarak değerlendirileceğine atıfta bulunmaktadır (TKD, 2008).

Kataloglama etiği konusunda net sınırlar çizen ve ilkeler ortaya koyan ilk çalışma Bair’in 2005 yılındaki makalesiyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonunda 10 maddelik kataloglama etik ilkeleri yayınlanmıştır. Bu ilkeler aşağıdaki gibi listelenmiştir (Bair, 2005: 24):

- Katalogcular, tüm yerel, ulusal ve küresel kütüphane kullanıcılarının bilgi gereksinimlerini ve bilgi edinme özgürlüğünü kişisel ihtiyaçların ve rahatlığın üstünde tutarak, bilgiye adil, eşit ve sansürsüz erişim sağlanması için bilgiyi organize etmelidir.
- Katalogcular, kullanıcıların gereksinim duydukları bilgilere erişimi sağlamak için bilgi sahibi olarak konu başlıklarının doğru uygulanması, sınıflama numarasının eksiksiz eklenmesi ve kapsamlı notların belirtilmesi yollarıyla doğru erişim noktaları oluşturarak kullanıcılara bilgi seçimleri konusunda yönlendirmelerde bulunmalıdır.
- Kataloglamayı bilinçli olarak geciktirmemelidir.
- Kataloglama kurallarının, standartlarının, sınıflama sistemlerinin, bilgi erişim ve depolama sistemlerinin oluşturulmasına, geliştirilmesine, iyileştirilmesine, adil ve tarafsız bir şekilde uygulanmasına katkıda bulunmalıdır.

- Yazarların entelektüel yaşamlarını doğru olarak yansıtabilecek şekilde yazar otorite dizinleri sürekli güncellenmelidir.
- Uluslararası kataloglama standartlarına ve sınıflandırma sistemlerine uygun olarak katalog yapılmalıdır.
- Kopya katalog kullanımında ilgili kütüphane için belirlenmiş kataloglama politikalarına uygun kontroller yapılmalıdır. Ayrıca toplu kataloglar üzerinde paylaşılan kayıtlarda hata tespit edilmesi durumunda düzeltme işlemleri için raporlama yapılmalıdır.
- Dil ve konu eksikliği yaşanan katalog kayıtları için yanlış veya eksik bilgi girişi yapmamak adına uzmanlardan destek istenmelidir.
- Katalogcular çağın gereklerine uygun bir şekilde dil, konu uzmanlığı ve teknik işlemler için sürekli gelişim göstermek durumundadır.

Kataloglama etiği oluşturma girişimleri bu alandaki ihtiyaçları karşılamak adına ilk olarak 2016 yılında Amerikan Kütüphaneciler Derneği Midwinter Toplantısı ve Yıllık Konferansı'nda Kataloglama ve Üstveri Yönetimi Bölümü (Cataloging and Metadata Management Section-CaMMS) Forumları'nda ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda kataloglama çalışma gruplarının kolektif deneyim ve tecrübelerinden yararlanılarak Kataloglama Etik Belgesi oluşturmak için Kataloglama Etiği Yürütme Komitesi kurulmuştur. Kataloglama etiği belgesi üzerindeki çalışmalar Şubat 2019'da başlamış ve Kataloglamada Etik Kurallar konulu ilk taslak Haziran 2020'de, ikinci taslak ise Ağustos 2020'de yayınlanmıştır. Belgenin son hali ise Kataloglama Etiği Yürütme Komitesi tarafından Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve İngiltere'den farklı uluslararası kataloglama çalışma grupları üyelerinin destekleriyle "Kataloglama Etik Kuralları" başlığıyla Ocak 2021'de ilan edilmiştir. Kataloglama uygulamalarına rehberlik etmek ve uygulamalarda etik sorumluluklara dayanmak amacıyla aşağıdaki ilkeler belirlenmiştir (Cataloging Ethics Steering Committee, 2021):

- Bilgiye erişimi kolaylaştırmak ve keşif yapmada destek olmak adına son kullanıcıyı göz önünde bulundurarak kataloglama işlemleri gerçekleştirilmelidir.
- Kullanıcıların gizlilik hakkı ve tercihlerine saygı çerçevesinde bilgi kaynakları ayırım gözetmeksizin kataloglanmalıdır.
- Kataloglamada kişisel, kurumsal ve toplumsal önyargılar arka planda tutulmalıdır.
- Tarafli bir şekilde oluşturulmuş olan kataloglama standartlarına eleştirel bakış açısıyla yaklaşım standartların daha kapsayıcı olması için mücadele gösterilmelidir.
- Kataloglama standartlarını finansal, entelektüel ve teknolojik olarak tüm katalogcular için erişilebilir hale getirme çalışmaları, kanıta dayalı araştırma ve paydaş girdileri ile desteklenmelidir.
- Kataloglamada karar alma süreçleri için sorumluluk alınmalı ve kütüphane uygulamaları ile politikalarında şeffaf davranılmalıdır.
- Kataloglamada üstverilerin oluşturulması, dağıtımı, bakımı ve zenginleştirilmesi için geniş çapta işbirliği yapılmalıdır.
- Tüm katalogcular için eşit ve adil eğitim, öğretim, ücret ve çalışma ortamı teşvik edilmelidir.
- Kütüphane içerisindeki meslektaşlarla ve dış paydaşlarla ortak hareket edilerek kataloglama çalışmalarının değeri savunulmalıdır.
- Kataloglamanın zamanında yapılabilmesi, bilgiye erişimi geciktirmemek ve kullanıcı gruplarının gereksinimlerini tespit edebilmek adına kullanıcılarla koordineli çalışılabilir.

Bair'in 2005 yılında sunmuş olduğu kataloglama etiğinde ilkeler önerisi ile Kataloglama Etiği Yürütme Komitesi'nin 2021 yılında yayınlamış olduğu ilkeler karşılaştırıldığında; Bair'in ilkelerinde geleneksel standartlara ve kataloglama kurallarına bağlı kalınarak kataloglama yapılması gerektiği, Komite'nin ilkelerinde ise standartların tarafli bir şekilde oluşturulduğu düşüncesiyle eleştirel bakış

açısıyla yaklaşım daha çok kullanıcı odaklı olması için girişimlerde bulunulması gerektiği üzerinde durulmuştur. Yine Komite'nin ilkelerinde katalogcular için eşit eğitim, ücret ve çalışma ortamı olması gerektiği savunularak katalogcuların değerine de atıfta bulunulması önemlidir. Kataloglamada kullanıcı bilgi gereksinimlerinin ön planda tutulması gerektiği, kataloglamanın zamanında yapılması, kişisel düşüncelerin ve önyargıların arka planda tutularak tarafsız ve sansürlü kataloglamanın yapılması, katalogcunun kendini sürekli geliştirmesi ve meslektaşlarla işbirliği yapılması ilkelerinin ortak değerler olduğu göze çarpmaktadır.

Kataloglama etiği, etik değerler üzerine kurulduğundan, kataloglama alanının mesleki değerlerinin anlaşılmasına dayanır. IFLA'nın yayınlamış olduğu Uluslararası Kataloglama İlkeleri Bildirisi, kataloglamanın temelini oluşturan en önemli değer kullanıcıların bilgi gereksinimlerine hizmet etmek olduğunu ifade etmektedir (IFLA, 2016). Kataloglamanın diğer değerleri ise, bilgi kaynaklarını erişilebilir kılmak, doğru kayıtlar oluşturmak ve kayıtları oluşturmada tarafsızlık sağlamak olarak açıklanabilir. Bilgi kaynaklarını erişilebilir hale getirmek, kullanıcının temel gereksinimlerinden birinin bilgiye erişmek olması açısından önemlidir. Doğru oluşturulan katalog kayıtları, gereksinim duyulan bilgilerin bulunmasını kolaylaştırır. Tarafsızlık ise, kullanıcıların aradıkları bilgileri bulmalarını olanaklı kılmak için katalogcuların önyargılarını, düşüncelerini veya fikirlerini karıştırmadan kataloglama yapmalarından geçmektedir.

Kullanıcıların gereksinim duyduğu bilgiye erişim için doğru bir şekilde katalog yapmak "kaliteli katalog" kavramını ortaya çıkartmıştır. Kaliteli katalog yapmak katalogcunun etik sorumluluklarından birisi olarak değerlendirilmektedir. Kaliteli katalog terimi literatürde, "kullanıcıların bilgi gereksinimlerini zamanında karşılamak için uygun erişim sağlayan doğru bibliyografik bilgiler" olarak tanımlanmaktadır (Snow, 2017: 438). Kaliteli katalog kütüphaneciler açısından; Anglo Amerikan Kataloglama Kuralları 2'ye (Anglo American Cataloging Rules-AACR2) göre veya RDA uluslararası kataloglama standartlarına göre ve Makinece Okunabilir Katalog (Machine Readable Cataloging-MARC) için belirlenmiş standart alanlara dayalı olarak gerçekleştirilen katalog olarak tanımlanabilir.

2.1.2. Kataloglama Uygulamalarında Etik Zorluklar ve Sorunlar

Kataloglama ve sınıflamanın çalışmalarının temel odak noktası kullanıcıdır. Kullanıcının gereksinim duyduğu bilgilere erişmesi için bilgi kaynaklarının belirli standartlar çerçevesinde organizasyonun yapıp fiziksel olarak sunulması gerekmektedir. Fakat bu işlemlerin yapılması için önerilen etik ilkelerin uygulanmasında katalogcuların karşısında birtakım çelişkiler ve zorluklar çıkabilir. Bu çelişkileri ve zorlukları aşmak da her zaman katalogcunun elinde olmayabilir. Bu gibi durumlar da kütüphaneler için standart bir kataloglama politikası oluşturulması zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır. Aşağıda uygulamada karşılaşılan veya karşılaşılabilecek olası çelişkiler ve zorluklar yer almaktadır.

Kütüphane bütçesinin yetersiz oluşu: Kütüphanelere ayrılan yayın alım bütçelerinin yetersiz oluşu temin edilecek kaynaklar arasından seçim yapmak zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu durum hedef kullanıcı kitlesinin gereksinim duyabileceği bilgi kaynaklarına erişememesine ve etik bir problemin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Personel sayısının yetersiz oluşu: Kütüphanelerde kataloglama biriminde görev yapan katalogcu sayısının yetersiz oluşu, çeşitli yöntemlerle kütüphaneye temin edilen bilgi kaynaklarının zamanında kataloglanamamasına ve rafa yerleştirilememesine sebebiyet verebilmektedir. Dolayısıyla bu durum bilinçli olmadan da olsa kataloglamanın gecikmesini ve bilgi erişimin ötelenmesini ortaya çıkarmaktadır.

Kütüphanelerin koleksiyon geliştirme politikalarının olmaması: Kütüphanelerin belirlenmiş bir koleksiyon geliştirme politikasının olmaması veya uygulanmaması yine yayın alımı için ayrılan bütçenin verimli kullanılamamasına ve kullanıcıların bilgi gereksinimlerini karşılayabilecek kaynakların alınamamasına sebep olabilmektedir. Bu durum da yine uygulamada karşılaşılabilecek çelişkilerden bir tanesidir.

Yönetimin hız beklentisi: Kütüphanelere bağış, satın alma, dağıtım veya derleme yoluyla temin edilen kitapların hızlı bir şekilde kataloglama işlemlerinin bitirilip raflara yerleştirilmesi için yönetim tarafından katalogculara günlük veya haftalık kota sınırı uygulanabilmektedir. Ayrıca yine son

dönemde kütüphanelerde yer alan basılı kaynak sayısının gelişme göstergesi olarak kabul edilmesinden dolayı üst yönetimden de kaynak sayısının nicel olarak artışı için baskı yapılabilmektedir. Bu gibi durumlar katalogcunun önerilen etik ilkeleri uygulama fırsatı bulamamasına sebep olabilmektedir.

Ayrıntılı kayıt girme: Kütüphanelerde uygulanmaya başlanan RDA standartları gereği katalog kayıtları eskisinden daha ayrıntılı bir şekilde oluşturulmaya başlanmıştır. Katalogcu sayısının yetersizliği durumunda kataloglamanın uzamasına, kataloglamanın temel ilkesi olan kullanıcıya bilgi erişiminin gecikmesine neden olabilmektedir. Bu durum bir önceki maddenin tam tersi durumundadır. Her iki madde de kullanıcının bilgiye erişimi savunulmaktadır. Fakat her ikisinde de birbirinden farklı etik sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Bu tartışma yıllardır süregelmekte bu çelişkiye çözüm bulunamamaktadır (Martin, 2021: 287).

Katalogcunun yeterince bilgi birikimine sahip olmaması: Kataloglama konusunda iyi eğitim alınmaması ve katalogcunun kendini geliştirmemesi, kataloglamanın gerektirdiği temel kuralların uygulanmaması, konu başlığı ve sınıflama numarası seçiminde profesyonel davranılmamasına sebep olmaktadır. Bu durum da etik ilkelerin uygulanmasında büyük bir zorluğu ortaya çıkarmaktadır.

Teknolojik gereksinimlerin karşılanamaması: Kütüphanelerin, kataloglama standartlarına erişim sağlayan RDA Toolkit ile sınıflama sistemleri ve konu başlıklarını dijital düzlemde aktaran Classification Web, WebDewey gibi araçlara finansal sebeplerden dolayı erişimi olmaması durumunda katalogcunun kişisel fikirleri ve önyargıları kataloglamada yer alabilir. Bu durum da yine ilkelerin uygulanmasına zorluk olarak ortaya çıkabilir.

Toplu kataloglardan kayıt aktarımı: Ulusal Toplu Katalog (TO-KAT), WoldCat gibi toplu kataloglardan bilgi kaynaklarına ait bibliyografik künyelerin aktarımında kütüphanede uygulanmakta olan kataloglama politikalarına uygun düzeltmelerin yapılması gerekmektedir. Düzeltmelerin uygulanmaması durumunda kullanıcının gereksinim duyduğu bilgilere erişimde yanlış yönlendirmede bulunulabilir.

2.1.3. RDA ve Kataloglama Etiği

RDA, Anglo-Amerikan Kataloglama Kuralları 2. basımının (AACR2) yerini alan yeni kataloglama standardıdır. AACR2 ile güçlü bağlantıları olmasına rağmen, daha çok dijital ortam için tasarlanmıştır ve AACR2'den daha geniş bir kapsama sahiptir. Uluslararası olarak belirlenmiş ilkelere, modellere ve standartlara dayanan RDA, kullanıcıları da göz önünde bulundurarak, daha geniş kitlelere ulaşacak bir anlam ifade eden terminolojiyi kullanan ve fiziksel materyallerin dışında dijital kaynakları da kapsayarak her türden kaynağının tanımlanması için daha tutarlı ve esnek bir çerçeve olacak şekilde tasarlanmıştır (Keenan, 2014: 447). Açıklamadan anlaşılacağı üzere, RDA'nın ana hedeflerinden biri, kullanıcıların gereksinim duydukları bilgileri daha rahat bir şekilde bulabilmesidir. Belirlenmiş kataloglama etiği ilkelerinin de odak noktası kullanıcı olduğuna göre RDA standartlarının etik ilkelere dayalı kataloglama yapmada referans oluşturacağı düşünülmektedir.

AACR2'den RDA'ya geçişle birlikte kullanıcılar düşünülerek birtakım değişiklikler ortaya çıkmıştır. Bu değişikliklerden birisi kataloglamada kısaltma kullanılmaması olmuştur. RDA'nın temel ilkelerinden birisi de, "gördüğünüzü kaydedin"dir. Bu durum katalogcuların bir bilgi kaynağından doğrudan bilgi aktarımı ve daha az kısaltma yapması anlamına gelmektedir (Zabel ve Miller, 2011: 219). RDA'yla birlikte kullanıcı bağlamında aşağıdaki değişiklikler yaşanmıştır (Beygirci, 2020);

- Esere ilişkin basım bilgisi, yayın bildirim, yayın yeri ve fiziksel nitelermelerin yazımında kısaltmalar kullanılmamaya başlanmıştır,
- AACR2'ye göre eserde 4 veya daha fazla yazar veya diğer sorumlu bulunması durumunda sadece ilk yazara veya sorumluya ilişkin bilgiye yer verilirken, RDA standartlarına göre isteğe bağlı olarak tüm yazar veya diğer sorumluların girişi yapılabilmektedir,
- Esere ilişkin basım formatı bildirilmiştir,
- Eserin özgün eser adının yazımına ilişkin MARC alanı tanımlanmıştır,

- Eserde yer alan sorumlulara ilişkin unvan bilgileri verilmeye başlanmıştır,
- İçindekiler ve özet bilgileri yazımı kararlaştırılmıştır.
- AACR2’de yetke verileri yer almıyorken, RDA’da yetke verileri (tarihler, yer, adres, etkinlik alanı, kurum, meslek, cinsiyet, aile bilgisi) için alanlar tanımlanmıştır (Özel, 2015: 34-36).

RDA standartlarıyla birlikte yaşanan tüm bu değişiklikler, kullanıcıların gereksinim duyduğu bilgilere erişimde özellikle katalog tarama yaparken çok daha fazla erişim ucu sunarak kullanıcılara destek olmaktadır. Bu kuralların tam anlamıyla uygulanması kataloglama etik ilkeleriyle de paralellik gösterecektir. Diğer yandan, tabi olarak bu değişiklikler daha detaylı kataloglamayı gerektirdiği için katalogculara daha fazla zaman harcama ve emek gösterme durumunu da ortaya çıkarmıştır. Aynı zamanda bu durum kütüphanelerde ve bilgi merkezlerinde daha fazla katalogcunun bulunması gerekliliğini de ortaya çıkarmaktadır.

RDA, katalogculara daha özgür bir kataloglama alanı sunmaktadır. Bu, özellikle esere ilişkin içindekiler sayfasının girişi ile eserin arka kapağında veya önsöz kısmında yer alan özet bilgilerin girişinin yapılabilmesinden anlaşılmaktadır. Bu alanların girişinin yapılması kullanıcılara esere ilişkin daha fazla ve detaylı bilgi sunma olanağını da ortaya çıkarmaktadır. Tabi ki bütün bunlar AACR2’ye göre yapılan kataloglamanın etik ilkelerine uygun değildir anlamını taşımamaktadır. RDA, AACR2’ye göre daha kullanıcı merkezli bir yaklaşım sergilediği için kataloglama etik ilkeleriyle doğru orantılı bir şekilde uygulama içindedir.

2.1.4. Kataloglamada Etik Sorunlar: Uygulamadan Örnekler

Kütüphaneler, kataloglama uygulamalarını oluşturmuş oldukları kataloglama politikalarına, uluslararası kataloglama kurallarına veya kopya katalog yoluyla diğer kütüphane kataloglarından kayıt aktarımı şeklinde yürütebilmektedir. Çalışmanın bu bölümünde çeşitli kütüphaneler tarafından yapılan kataloglamaların belirlenmiş kataloglama etik ilkelerine göre uygunluğu uygulamadan örneklerle ele alınacaktır.

Kataloglamanın odak noktası ve amacı kullanıcıların bilgi gereksinimlerini karşılamak olduğu için katalog kayıtlarında kullanılan konu başlıkları da büyük önem arz etmektedir. Katalogcular tarafından konu başlıkları verilirken kullanıcının bilgi arama stratejileri ve standartlaştırılmış konu başlığı listeleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Günümüzde dünyada çevrimiçi formatta hazırlanmış olan birçok toplu katalog (OCLC WorldCat) bulunmaktadır. Ülkemizde de Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu – Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (TÜBİTAK - ULAKBİM) tarafından aynı veya farklı otomasyon sistemlerine sahip kütüphaneler tarafından oluşturulmuş farklı katalog kayıtlarına tek bir çevrimiçi platformdan taranabilmesine, erişilebilmesine ve kayıt paylaşımına olanak sağlayan Ulusal Toplu Katalog (TO-KAT) geliştirilmiş ve kullanılmaya devam edilmektedir (TÜBİTAK-ULAKBİM, 2022).

TO-KAT’ta yer alan katalog kayıtları incelendiğinde katalogcular tarafından özellikle Türk Edebiyatı – Roman tarzındaki edebi eserlere konu başlıkları verilirken “Türk Edebiyatı--Roman” ile “Turkish literature--Fiction” şeklinde genel bir konu başlığının verildiği göze çarpmaktadır. Oysa verilen bu konu başlıkları eserin edebi türünü ifade eden konu başlıklarıdır. Bu konu başlıkları dışında eserin spesifik olarak içerdiği konulara ilişkin başlıklara da yer verilmesi gerekmektedir. Örnek verilecek olursa; Osman Balcıgil’in “Ben Suat Derviş: Fosforlu Cevriye’nin yazarı” isimli esere **Şekil 1**’deki katalog kaydında “Türk Edebiyatı--Roman” ile “Turkish literature--Fiction” konu başlıklarının verildiği görülmektedir. Fakat bu eser Türk edebiyatındaki bir roman olmanın yanında Suat Derviş adlı yazarın hayatını anlatan bir biyografik romandır. Bu durum, esere ilişkin konu başlıklarının kullanıcıya eksik olarak sunulmasına sebep olabilmektedir. **Şekil 2**’deki katalog kaydında görüldüğü üzere; bu esere ilişkin konu başlıklarının girişinde “Derviş, Suat, 1905-1972--Biography” olarak esere konu olan kişiye ilişkin konu başlığı, “Authors, Turkish--20th century--Biography” olarak kişinin mesleği ve hangi dönemde o mesleği icra ettiğine ilişkin konu başlığı ve son olarak “Biographical fiction” olarak içerik yönünden hangi türden bir roman olduğunu belirten bir konu başlığı girişinin yapıldığı anlaşılmaktadır. Konu başlıklarının Türkçe karşılıklarının yer almaması katalog girişinin yapıldığı kütüphanenin kullanıcı kitlesi ve kataloglama politikası ile ilgili bir durum olabilir. Fakat bu

durum ilgili kurum mensubu olmayan ve dil sorunu yaşayan kullanıcılar için sorun teşkil edebilir. Verilen konu başlıklarının aynı zamanda Library of Congress Subject Headings (LCSH) listesinde yer aldığı da belirlenmiştir. Bu durumda hem detaylı konu başlıkları verilerek kullanıcı bilgi arama davranışları göz önünde bulundurulmuş hem de standart konu başlığı listelerine uygun giriş yapılarak belirlenen sınırların dışına çıkılmamıştır. Böylelikle kataloglama etiği ilkelerinde belirtilen konu başlıklarının verilmesine ilişkin maddelere uygun katalog girişinin yapıldığı ifade edilebilir.

Şekil 1

Katalog Kaydı-1: Ben Suat Derviş : Forforlu Cevriye'nin yazarı / Osman Balcıgil (Genç Destek, 2018)

```
LDR 00651 am a2200205Ka 4500
008 180406s tu 000 f tur d
020 $a 9786053113621
041 0 $a TUR
082 04 $a 813.42 BALb
100 1 $a Balcıgil, Osman
245 10 $a Ben Suat Derviş : $b Forforlu Cevriye'nin yazarı / $c Osman Balcıgil
; ed. Devrim Yalkut
260 $a İstanbul : $b Genç Destek , $c 2018
300 $a 70 s. ; $c 20 cm.
490 1 $a Genç Destek ; $v 38. $a Edebiyat ; $v 14
650 4 $a Türk edebiyatı $x Roman
650 4 $a Turkish literature $x Fiction
700 1 $a Yalkut, Devrim $e ed
830 0 $a Genç Destek ; $v 38.
830 0 $a Genç Destek. $p Edebiyat ; $v 14
```

Şekil 2

Katalog Kaydı-2: Ben Suat Derviş : Forforlu Cevriye'nin yazarı / Osman Balcıgil (Genç Destek, 2018)

```
LDR 01395nam a2200313 i 4500
008 190227s2018 tu 000 0 tur d
020 $a 9786053113621 $q (paperback)
040 $a [redacted] b eng $e rda [redacted]
049 $a [redacted]
090 $a PL248.B35533 $b B467 2018
100 1 $a Balcıgil, Osman, $d 1955- $4 aut
245 10 $a Ben Suat Derviş : $b Fosforlu Cevriye'nin yazarı : biyografik roman /
$c Osman Balcıgil ; imtiyaz sahibi: Yelda Cumalıoğlu ; genel yayın
yönetmeni: Özlem Esmegül ; editör: Devrim Yalkut ; sayfa düzeni:
İşil Ilgıt Şimşek ; kapak tasarımı: İşil Ilgıt Şimşek ; sosyal
medya-grafik: Tuğçe Budak-Mesud Topal.
246 30 $a Fosforlu Cevriye'nin yazarı
264 1 $a İstanbul : $b Genç Destek, $c 2018.
300 $a 70 pages ; $c 20 cm.
336 $a text $2 rdacontent
337 $a unmediated $2 rdamedia
338 $a volume $2 rdacarrier
500 $a "Gençler için biyografik roman serisi" --Cover.
500 $a "Genç Destek, Destek Yayınları'nın tescilli markasıdır"-- Title
page verso.
600 10 $a Derviş, Suat, $d 1905-1972 $v Biography.
650 0 $a Authors, Turkish $y 20th century $v Biography.
650 0 $a Biographical fiction.
700 1 $a Cumalıoğlu, Yelda. $4 lse
700 1 $a Esmegül, Özlem. $4 pbd
700 1 $a Yalkut, Devrim. $4 edt
700 1 $a Şimşek, İşil Ilgıt. $4 bkd $4 cov
700 1 $a Budak, Tuğçe. $4 bkd
700 1 $a Topal, Mesud. $4 bkd
```

Kataloglamada konu başlıklarının doğru ve detaylı verilmesi kadar sınıflama numaralarının da doğru verilmesi kataloglama etik ilkeleri bağlamında önemlidir. Esere verilen sınıflama numarası aynı zamanda eserin raftaki yer numarası olacağı için aynı konu grubunda yer alan diğer eserlerle aynı raf düzeni içerisinde yer alması kullanıcının gereksinim duyduğu bilgilere ilişkin daha fazla kaynağa erişimde ciddi bir rol oynamaktadır. Bu konuya ilişkin aşağıdaki örnekler değerlendirilecek olursa; Gülseren Budayıcıoğlu'nun "Madalyonun içi: Bir psikiyatrin not defterinden" isimli eseri, **Şekil 3'teki**

katalog kaydında konu olarak “Türk edebiyat--Roman” olarak değerlendirilmiş ve bu doğrultuda sınıflama numarası olarak Library of Congress (LC) Sınıflama Sistemi’ne göre Türk Edebiyatı--Roman konu başlığının numarası olan PL248 verilmiştir. Örnekte bahsi geçen eserde, çeşitli sebeplerle psikiyatri kliniğine başvuran hastaların hayat hikâyeleri her ne kadar edebi bir biçimde anlatılsa da yaşamış oldukları sorunlara ruh sağlığı ve psikoterapi bağlamında verilen yanıtlara ve çözümlere yer verilmektedir. Dolayısıyla bu eseri roman olarak değerlendirip sınıflama numarası olarak da PL248 vermek kullanıcılara yanıltıcı bilgilerde ve yönlendirmelerde bulunmak anlamını taşıyabilir. **Şekil 4’teki** katalog kaydında örneğe konu olan eserin konusu psikiyatri olarak değerlendirilmiş ve buna uygun olarak sınıflama numarası RC451.T9 verilmiştir. Burada yine LC sınıflama sistemi kullanılmıştır. RC451.T9 sınıflama numarasının konu başlığı olarak karşılığı “psikiyatri--Türkiye” olarak verilmiştir. Aynı zamanda “psikiyatristler--kişisel anlatılar”, “psikoterapist ve hasta”, “ruh sağlığı”, “klinik psikoloji” ve “psikanalitik rehberlik” şeklinde konu başlıkları çeşitlendirilerek hem kullanıcı bilgi arama davranışları göz önünde bulundurulmuş hem LCSH konu başlıkları listesine uygun bir şekilde verilmiştir. Bu durum kataloglama etik ilkeleri gözetilerek katalog kaydının oluşturulduğunu göstermektedir.

Şekil 3

Katalog Kaydı-1: Madalyonun içi : Bir psikiyatrin not defterinden / Gülseren Budayıcıoğlu (Remzi Kitabevi, 2020)

```
LDR 00886nam a2200289 a 4500
003 TR-İsYBT
005 20200723114511.0
007 t
008 200723s2020$$$$$tu#$r19701####$$#197197tur u
020 $a 9789751409935 $c TL1
040 $a [REDACTED] $b tur $e rda $c [REDACTED]
041 0 $a tur
044 $c tu
049 $a [REDACTED]
050 00 $a PL248
090 00 $a PL248 $b B83 2020
100 1 $a Budayıcıoğlu, Gülseren.
245 1 $a Madalyonun içi : $b Bir psikiyatrin not defterinden/ $c Gülseren
Budayıcıoğlu.
250 $a 24.bs.
264 1 $a İstanbul : $b Remzi Kitabevi , $c 2020.
300 $a 383 s. ; $c 24cm.
336 $a metin $b txt $2 rdaccontent
337 $a aracısız $b n $2 rdamedia
338 $a cilt $b nc $2 rdacarrier
650 0 $a Türk edebiyatı $x Roman
```

Şekil 4

Katalog Kaydı-2: Madalyonun içi : Bir psikiyatrin not defterinden / Gülseren Budayıcıoğlu (Remzi Kitabevi, 2020)

020	\$a 9789751409935
040	\$b tur \$e rda \$c
041 0	\$a tur
044	\$c tu
050 00	\$a RC451.T9
090 00	\$a RC451.T9 \$b B833 2020
100 1	\$a Budayıcıoğlu, Gülseren.
245 1	\$a Madalyonun içi : \$b Bir psikiyatrin not defterinden/ \$c Gülseren Budayıcıoğlu ; yayına hazırlayan Yasemin Aktaş.
250	\$a 25. basım
264 1	\$a İstanbul : \$b Remzi, \$c 2020.
300	\$a 383 sayfa ; \$c 20 cm
336	\$a metin \$b txt \$2 rdacontent
337	\$a aracsız \$b n \$2 rdamedia
338	\$a cilt \$b nc \$2 rdacarrier
650 0	\$a Psikiyatri
650 0	\$a Psikiyatri--Türkiye
650 0	\$a Psikiyatristler--Kişisel anlatılar
650 0	\$a Psikoterapist ve hasta
650 0	\$a Ruh sağlığı
650 0	\$a Klinik psikoloji
650 0	\$a Psikanalitik rehberlik
650 0	\$a Psychiatry--Turkey
650 0	\$a Psychiatrists--Personal narratives
650 0	\$a Psychotherapist and patient
650 0	\$a Mental health
650 0	\$a Clinical psychology
650 0	\$a Psychoanalytic counseling

Kataloglamada etik unsurlara ilişkin bir diğer örnek ise aynı kütüphanede yer alan aynı yazara ve aynı eser adına sahip 2 esere farklı katalog kayıtlarının oluşturulmasıdır. **Şekil 5** ve **Şekil 6**'da aynı kütüphanede ve aynı esere ilişkin 2 kayıt yer almaktadır. İlk kayıt 2017 tarihli ve daha önce katalog kaydı oluşturulmuştur. İkinci kayıt ise 2019 tarihli ve daha sonra oluşturulmuştur. 2 aynı esere verilen sınıflama numaralarına bakıldığında farklı numaraların verildiği görülmektedir. Özellikle LC sınıflama sistemi kullanan bir kütüphanede aynı yazara ait edebi içerikli eserlerin raflarda yan yana gelmesi amaçlanmaktadır. Bu örnekte ise aynı yazara ait aynı eserlerin verilen sınıflama numaralarından kaynaklı olarak farklı raflarda yer aldığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla sonradan kayıt giren katalogcunun daha önceden ilgili esere ait katalog kaydının var olup olmadığının kontrolünü sağlaması ve aynı katalog kaydını oluşturması gerekmektedir. Daha önce oluşturulan kayıta yanlışlık ve/veya eksiklik tespit etmiş ise geriye dönük olarak ilk kaydın da verilerini düzeltmesi beklenmektedir. Diğer yandan iki kayıt arasındaki tutarsızlıklardan biri de konu başlıklarıdır. Her iki kayıta da aynı eser olmasına rağmen farklı konu başlıklarının kullanıldığı görülmektedir. Sonuç olarak aynı kütüphanede katalog kayıtları arasında tutarlılık sağlamak da kataloglamadaki etik unsurlar arasında değerlendirilebilir.

Şekil 5

Katalog Kaydı-1: Görünmez adam / H. G. Wells (İthaki Yayınları, 2017)

020	şa	9786053756781
040	şb	tur şe rda şc
041 0	şa	tur
044	şc	tu
050 00	şa	PR5774.I53
090 00	şa	PR5774.I53 şb G678 2017
100 1	şa	Wells, H. G..
245 1	şa	Görünmez adam/ şc H. G. Wells ; çeviri Ali Kaftan ; sunuş Gregory Benford ; yayına hazırlayan Yankı Enki, Emre Akgün.
250	şa	2. baskı
264 1	şa	İstanbul : şb İthaki, şc 2017.
300	şa	225 sayfa ; şc 22 cm.
336	şa	metin şb txt ş2 rdacontent
337	şa	aracısız şb n ş2 rdamedia
338	şa	cilt şb nc ş2 rdacarrier
490 1	şa	İthaki yayınları ; şv 1224, Bilimkurgu klasikleri ; şv 22
500	şa	Özgün adı : The Invisible Man
650 0	şa	Edebiyat
650 0	şa	Roman
650 0	şa	Fiction
650 0	şa	Wells, H. G. (Herbert George), 1866-1946. --Görünmez Adam
650 0	şa	Wells, H. G. (Herbert George), 1866-1946. Invisible man
830 1	şa	İthaki yayınları ; şv 1224, Bilimkurgu klasikleri ; şv 22

Şekil 6

Katalog Kaydı-2: Görünmez adam / H. G. Wells (Gece Kitaplığı, 2019)

020	şa	9786257002943
040	şb	tur şe rda şc
041 0	şa	tur
044	şc	tu
050 00	şa	PR5774.W3
090 00	şa	PR5774.W3 şb G678 2019
100 1	şa	Wells, H. G. şq (Herbert George), şd 1866-1946.
245 1	şa	Görünmez adam/ şc H. G. (Herbert George) Wells ; çevirmen Selin Çiçek.
264 1	şa	Ankara : şb Gece Kitaplığı, şc 2019.
300	şa	139 sayfa ; şc 21 cm.
336	şa	metin şb txt ş2 rdacontent
337	şa	aracısız şb n ş2 rdamedia
338	şa	cilt şb nc ş2 rdacarrier
505	şa	Arka kapak: Yabancı bir adam, Şubat ayının başlarında şehre geldi. Karlı bir gündü, ısırın bir soğuk vardı ve kar şiddetliydi. Yılın son karyıdı bu. Adam Bramblehurst Tren İstasyonundan, kalın bir eldiven taktığı elinde tuttuğu küçük bir bavulla yürüyordu. Adam kendini baştan ayağa sarmıştı ve yumuşak keçeden yapılmış şapkasının ucu, parlak burnu dışında tüm yüzünü gizliyordu. Yağan kar, kendini adamın omuzlarına ve göğsüne bırakmıştı böylece taşıdığı yüke beyaz bir tepe oluşturmuştu. Yorgun argın ve sendeleyerek Coach and Horses'a girdi. Bavalunu yere fırlatıverdi. "Ateş" diye haykırdı. "Şükürler olsun! Sıcak bir oda!". Barın içinde ayağını hızlıca yere vurarak ve sallanarak üstündeki kardan kurtuldu. Daha sonra pazarlığına başlamak için Bayan Hall'un arkasından misafir odasına doğru yöneldi. Ve bu kadar bir tanışmadan sonra, misafirhanedeki odasına yerleşti. şx şx Bayan Hall ise, adamı orada bırakıp ona kendi elleriyle bir yemek hazırlamak üzere mutfağa yöneldi. Kış zamanında yolu İping'e düşmüş bir ziyaretçi zor bulunan bir şanstı. Ayrıca sıkı bir pazarlıkçı bile değildi bu adam. Bayan Hall kendini bu şansa layık kılmak için uğraşacaktı. Pastırma olmak üzereyken Millie, Bayan Hall'un uyukluk hizmetçisi, birkaç ustaca seçilmiş ağaçlılamadan sonra daha sıkı çalışmayı deneyerek masa örtüsünü, tabakları ve bardakları misafirhaneye taşıdı ve onları son derece dikkatli biçimde masaya yerleştirmeye başladı.
650 0	şa	İngiliz edebiyatı--Roman
650 0	şa	Bilim kurgu, İngilizBilim adamları--RomanAkıl hastası--Roman
650 0	şa	English literature--Fiction
650 0	şa	Science fiction, English
650 0	şa	Scientists--Fiction
650 0	şa	Mentally ill--Fiction

Kataloglamada etik unsurlara uyumsuzluğa verilecek diğer bir örnekte Bair'in "yazarların entelektüel yaşamlarını doğru olarak yansıtabilecek şekilde yazar otorite dizinleri sürekli güncellenmelidir" ilkesine dayalı olarak yazarların doğum ve ölüm tarihlerinin güncellenmemesi verilebilir. Aşağıda **Şekil 7**'de gösterildiği üzere kitabın yazarı Halil İnalçık'tır. Katalog kaydına bakıldığı zaman MARC 100 yazar girişi alanında Halil İnalçık'ın 1916 yılında doğduğu ve sonrasında "--" işareti konularak henüz yaşadığı bilgisi yer almaktadır. Fakat Halil İnalçık 2016 yılında vefat etmiştir. Bu durumda yazar otorite listelerinin güncellenmediği, yazara ilişkin bilgilerde eksiklik olduğu ve kullanıcıyı yanlış yönlendirebileceği sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu örnekteki uygulama da kataloglamadaki etik sorunlardan bir diğerini oluşturmaktadır.

Şekil 7

Katalog Kaydı: Devlet-i 'Aliyye / Halil İnalçık (Türkiye İş Bankası, 2009)

```
LDR 01452nam a2200361 a 4500
001 000819132
005 20091228111543.0
008 091205s2009 tu g 001 0 tur
020 $a 9789944884651 : $c 18.00 TL
035 $a NLT01
040 $a TuAnMK
041 $a TUR
082 04 $a 956.10151 $2 20
099 $a [REDACTED]
100 1 $a İnalçık, Halil, $d 1916-
245 10 $a Devlet-i 'Aliyye : $b Osmanlı İmparatorluğu üzerine araştırmalar
/ $c Halil İnalçık.
246 30 $a Osmanlı İmparatorluğu üzerine araştırmalar
250 $a 23. bsk.
260 $a İstanbul : $b Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, $c 2009.
300 $a c. "1." (377 s.) ; $c 23 cm.
440 0 $a Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları ; $v genel yayın: 1718. $p
Tarih. $p Halil İnalçık seçme eserleri ; 2
500 $a Dizin vardır
505 1 $a İçindekiler: 1.c.: Klasik dönem (1302-1606) siyasal, kurumsal ve
ekonomik gelişim
504 $a Kaynakça: 339-355. ss.
650 4 $a Osmanlı İmparatorluğu $x Tarih $y 1302-1606
```

Yukarıda verilen örneklerdeki ortak noktalar, kataloglamayı kullanıcı odaklı yorumlamamak ve uluslararası standartların dışına çıkmak olmuştur. Bu durumlar kataloglama açısından ortaya etik sorunlar çıkarmaktadır. Diğer yandan elbette ki dikkatsiz bir şekilde bilinçsiz olarak yanlış katalog yapmak etik problem olarak tanımlanmamalıdır. Örnek olarak; ISBN yazımında yapılacak bir rakam hatası, yayım yılının yazımında bir yanlışlık veya eser adının yazımında yapılacak bir hata bilgiye erişimi zorlaştırabilir. Fakat etik problem bu noktada değil, yapılan yanlışların düzeltilmemesi durumunda ortaya çıkacaktır. Yani burada etik problemin ortaya çıkması için esas olan her meslek etiğinde olduğu gibi bilinçli olarak yapılan yanlışlardır.

3. Sonuç ve Öneriler

Katalogcunun etik olarak bilgi erişim bağlamında kullanıcılara, uluslararası kataloglama standartlarına, uygulanan politika ve standartlar çerçevesinde çalıştığı bilgi merkezine ve bilgi merkezinde uygulanmakta olan konu başlıkları listeleri ve sınıflama sistemine karşı sorumlulukları bulunmaktadır. Katalogcular aynı zamanda gereksinim duyulan bilgilere erişim sağlama ve bilginin organizasyonun gerçekleştirilmesi yönüyle kütüphane bilgi hizmetlerinin sunulmasında önemli rol oynamaktadır. Bununla birlikte, bilgi kaynaklarının kullanıcılarının ihtiyaçlarına uygun, güvenilir, güncel, tutarlı ve objektif bir şekilde sunulmasını sağlamaktadır. Bütün bunlar kataloglama etiğinin temel bileşenlerini oluşturmaktadır.

Kütüphanelerde kataloglama ve sınıflama işlemlerinin yapılabilmesi için personel, teknoloji, politika gibi yönlerden belli bir altyapının oluşturulması gerekmektedir. Bu altyapının oluşturulmadığı durumlarda ister istemez kataloglama etiği boyutu ortaya çıkabilmektedir. Çalışmada, kataloglama etiği konusunda literatürde yer alan ilkeler ortaya konmuş, bu bağlamda etik ilkelerin uygulanmasındaki karşılaşılabilecek zorluklar belirtilmiş ve kataloglama uygulamalarından örnekler verilerek bu konuda farkındalık oluşturulmaya çalışılmıştır.

Bu doğrultuda katalogcuların etik ilkelere dayalı kataloglama yapabilmesi için öne sürülebilecek öneriler şu şekildedir:

- RDA'nın AAC2'ye daha çok kullanıcı merkezli olması ve RDA'yla birlikte değişen kurallar kataloglama etik ilkeleriyle bağdaşmaktadır. Bu sebepten kütüphanelerde RDA kataloglama standartlarının kullanımı yaygınlaştırılmalıdır.
- Kullanıcıların bilgi gereksinimlerine uygun bilgi kaynaklarının kataloglanıp kullanıcılara sunulabilmesi için kütüphanelerde koleksiyon geliştirme politikası oluşturulmalı ve uygulanmalıdır. Bu durum kataloglama etiğinin kullanıcı merkezli yaklaşımıyla örtüşmektedir.
- Kütüphanelerde uluslararası standartlara uygun ve konu başlığı listelerinin kullanımını da içeren kataloglama politikaları oluşturulmalıdır. Böylelikle katalogcuların farklı katalog kayıtları girmesi önlecek, aynı esere ait farklı veri girişlerinin yapılması sonucu kullanıcıların bilgiye erişimde yaşayabileceği sorunların önüne geçilecektir.
- Kütüphanelerde kataloglama biriminde yeteri kadar katalogcu sayısının yer almaması bilgi kaynaklarının zamanında kataloglanamamasına ve rafa yerleştirilememesine sebebiyet verebilmektedir. Bu durumun ortaya çıkmasını önlemek adına kataloglama biriminde bilgi ve belge yönetimi mezunu ve kataloglama eğitimi almış kütüphanecilerin sayısı artırılmalıdır.
- Katalogcular, yabancı literatürde sunulmuş ve bu çalışmanın içeriğinde yer alan kataloglama etik ilkelerine uygun davranmalıdır.
- Katalogcuların uluslararası standartlara uygun kataloglama yapabilmeleri için kütüphaneler, olanakları doğrultusunda Classification Web, RDA Toolkit, Deweyweb gibi araçlara abonelik sağlayarak teknolojik altyapılarını oluşturmalıdır.
- Kütüphane yönetimlerinin kataloglamada hız beklentisi, RDA standartlarının detaylı kayıt anlayışıyla çatışabilmektedir. Bu durumun çözümü için kütüphanelerde yine olanaklar doğrultusunda yeteri sayıda katalogcu çalışmalıdır.
- Katalogcular tarafından TO-KAT, WolrdCat gibi toplu kataloglardan kopya katalog aktarımında kütüphane için belirlenmiş kataloglama politikasına uygun davranılmasına özen gösterilmelidir.
- Kütüphanelerde katalogcunun kendisi tarafından veya başka bir katalogcu tarafından daha önceden girilmiş kayıtlarda sonradan fark edilen hataların düzeltilmesi işlemi yapılmalıdır.
- Katalogcular, kataloglama ve sınıflamayla ilgili güncel gelişmelerden haberdar olmak ve kendini geliştirmek için, ilgili süreli yayın ve elektronik haberleşme listelerini takip etmelidir.
- Mesleki dernekler veya Türkiye'deki Bilgi ve Belge Yönetimi bölümleri tarafından profesyonel bir şekilde kataloglama ilkelerinin çerçevesi çizilmeli ve Türkçe olarak yayınlanmalıdır. Mesleki dernekler veya bölümler tarafından oluşturulmuş ve kabul edilmiş özel ilkeler, o mesleğin rolü açısından önemini ortaya çıkmasını sağlar ve ilkelere uygun hareket eden katalogcuların belli bir standarda göre hareket etmesine olanak tanır.
- Kataloglama etiği konusunda kütüphanelerde görevli katalogculara yönelik hizmet içi ya da farklı nitelikte eğitimler düzenlenmeli, bu konuda farkındalık oluşturulmaya çalışılmalıdır.

Kataloglama etiği konusunun spesifik olarak ele alındığı bu çalışmanın, katalogcular için kataloglama işlemlerinde etik ihlallerden kaçınmak adına referans bir kaynak olabileceği düşünülmektedir.

Etik Standartlar ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: Yazar herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Etik Kurul İzni: Bu çalışma için etik kurul iznine gerek yoktur.

Yazar Katkı Beyanı: Makale tek yazarlıdır.

Finansal Destek: Yoktur.

Kaynakça

- ALA (2021). *Code of ethics*. <https://www.ala.org/tools/ethics>
- Aslan, S. (2014). Katalog kayıtları için konu başlığı seçiminde etik ilkeler: Bir vaka çalışması. Hasan Sacit Keseroğlu vd. (Yay. Haz.). *Uluslararası Kütüphane ve Bilgibilim Felsefesi Sempozyumu Etik: Kuram ve Uygulama* 3-5 Eylül 2014 içinde (ss. 188-214). Hiperlink.
- Atayman, V. (2006). *Etik*. İstanbul: Donkişot Yayınları.
- Aydın, İ. P. (2021). *Yönetmelik, mesleki ve örgütsel etik*. (9. Bs.). Pegem Akademi.
- Bair, S. (2005). Toward a code of ethics for cataloging. *Technical Services Quarterly*, 23(1), 13-26. https://doi.org/10.1300/J124v23n01_02
- Bayar, Ö. (2006). *Halkla ilişkiler ve etik*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı.
- Beygirci, B. (2020). *Kataloglamada standartlaşma ve tutarlılık: Türkiye’de farklı otomasyon sistemi kullanan beş üniversite kütüphanesinde uygulanan kaynak tanımlama ve erişim standardının tutarlılık analizi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı.
- Cataloging Ethics Steering Committee (2019). *Cataloging ethics definition*. <https://sites.google.com/view/cataloging-ethics/home/cataloging-ethics-definition>
- Cataloging Ethics Steering Committee (2021). *Cataloging code of ethics*. https://docs.google.com/document/d/1IBz7nXQPfr3UIP6Xiar9cLakzoNX_P9fq7eHvzfSIZ0/edit
- Diao, S. J. (2018). Conceptualization of catalogers’ judgment through content Analysis: A preliminary investigation. *Cataloging & Classification Quarterly*, 56(4): 298-316. <https://doi.org/10.1080/01639374.2017.1393782>
- Ferris, A. M. (2008). The ethics and integrity of cataloging. *Journal of Library Administration*, 47(3-4): 173-190. <https://doi.org/10.1080/01930820802186514>
- Hoffman, G. L. (2009). Meeting users’ needs in cataloging: What is the right thing to do? *Cataloging & Classification Quarterly*, 47(7): 631-641. <https://doi.org/10.1080/01639370903111999>
- IFLA. (2012). *Professional codes of ethics for librarians*. <https://www.ifla.org/files/assets/faife/codesofethics/turkish-codeofethics-full.pdf>
- IFLA. (2016). *Statement of International Cataloguing Principles (ICP)*. https://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/icp/icp_2016-en.pdf
- İnal, K. (1996). Sosyalist etik. *Gelecek*, 1-3, Kasım-Aralık.
- Kızıllöz, T. (2017). *Ankara’daki üniversite kütüphanecilerinin mesleki etik konusundaki bilinç ve yaklaşımları üzerine bir değerlendirme*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı.
- Kuçuradi, I. (1988). *Etik*. Ankara: Meteksan Yayınları.
- Özdemir, E. (2017). *Kütüphanecilik etiği: Üniversite kütüphanelerindeki personelin etik algı ve davranışları üzerine bir araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı.
- Martin, J. M. (2021). Records, responsibility, and power: an overview of cataloging ethics. *Cataloging & Classification Quarterly*, 59(2-3): 281-304. <https://doi.org/10.1080/01639374.2020.1871458>
- Mason, Florence M. (1996) Ethics and the electronic society. Fay Zipkowitz (Ed.). *Professional ethics and librarianship: a real life casebook* In (pp. 148-151). McFarland.

- Özel, N. (2015). Bilginin Düzenlenmesine Yönelik Yeni Bir Standart: Resource Description and Access (RDA). *Bilgi Dünyası*, 16(1): 23-44. <https://doi.org/10.15612/BD.2015.473>
- Reitz, J. M. (2004). *Dictionary for Library and Information Science*. Library Books and Monographs. https://repository.wcsu.edu/library_books/1/
- Ridi, R. (2013). Ethical values for knowledge organization. *Knowledge Organization*, 40(3): 187-196. <http://dx.doi.org/10.5771/0943-7444-2013-3-187>
- Shoemaker, E. (2015). No one can whistle a symphony: Seeking a catalogers' code of ethics. *Knowledge Organization*, 42(5): 353-357. <http://dx.doi.org/10.5771/0943-7444-2015-5-353>
- Snow, K. (2017). Defining, assessing, and rethinking quality cataloging. *Cataloging & Classification Quarterly*, 55(7-8): 438-455. <https://doi.org/10.1080/01639374.2017.1350774>
- Şeşen, Y. (2020). Kütüphanecilerin mesleki etik ilkelerine bakış açıları üzerine bir araştırma: Ankara Üniversitesi Kütüphaneleri örneği. *LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1): 59-81. <https://dergipark.org.tr/en/pub/euljss/issue/56663/789123>
- TKD, (2010). *Mesleki etik ilkeleri*. <http://kutuphaneci.org.tr/bildirgeler/mesleki-etik-ilkeleri/>
- TKD, (2010). *Düşünce özgürlüğü bildirgesi*. https://kutuphaneci.org.tr/wp-content/uploads/Dusunce_Ozgurlugu_Bildirgesi-724x1024.jpg
- Toplu, M. (2007). Kütüphaneciliğin etik sorunu ve türkiye yaklaşımı. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(2): 186-217. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/815120>
- TÜBİTAK-ULAKBİM, (2022). Ulusal Toplu Katalog (TO-KAT). <https://cabim.ulakbim.gov.tr/anasayfa/to-kat-ulusal-toplu-katalog/>
- Türk Dil Kurumu (2021a). *Güncel Türkçe Sözlük: Etik*. <https://sozluk.gov.tr/>
- Ulusal Toplu Katalog (TO-KAT), (2021). <http://www.toplukatalog.gov.tr/>
- Yetişken, H. (2005). Meslek normlarının etik imkan ve sınırları. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 22(1): 73-78. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/608203>
- Yılmaz, B. (2009). Bilgi ve belge yönetiminde (kütüphanecilikte) etik: Kuramsal bir yaklaşım. *Kamu Etiği Sempozyumu* 25-26 Mayıs 2009 içinde (ss. 395- 404). TODAİE. <http://hdl.handle.net/11655/11575>
- Zabel, D. M., ve Miller, L. (2011). Resource description and access (RDA): An introduction for reference librarians. *Reference and User Services Quarterly*, 50(3): 216-222. <https://www.jstor.org/stable/41241166>